

GİTARIN VE SAĞ EL TEKNİĞİNİN İLİŞKİSEL GELİŞİMİ

Umut Volkan YILMAZ **

ÖZET

Klasik gitarda sağ el tekniğinin belirlenmesi üzerine yürütülen tartışmalar incelendiğinde bu tekniklerin oluşturulabilmesi konusunda genel bir görüş ayrılığı olmadığı görülmektedir. Bu tartışmaları yürüten kimi pedagog ve gitaristlere göre sağ el tekniği her gitaristin anatomik yapısına bağlı olarak değişebilecektir. Dolayısıyla temel unsurların belirlenmesi oldukça zordur. Öte yandan insan türünün türsel özelliklerini ön planda tutup her gitaristte ortak unsurların tespiti ile genel sağ el tekniğinin oluşturulabileceğini savunan görüşler de mevcuttur. Çalışma, söz konusu tartışmaları kronolojik bir sıra ve betimsel bir yöntemle Rönesans, barok, klasik ve romantik dönem gitarlarının gelişim süreci ile ilişkisel olarak inceleyerek, günümüz modern gitarının fiziki yapısı ve bununla birlikte evrilen sağ el tekniğinin son durumu irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gitar, klasik gitar, gitarda sağ el tekniği, klasik gitar tarihi

THE RELATIONAL DEVELOPMENT OF GUITAR AND THE RIGHT HAND TECHNIQUE

ABSTRACT

It is seen that there is no general consensus on the formation of these techniques when examining the discussions on the right hand technique designation in classical gigs. According to some pedagogues and guitarists conducting these discussions, the right hand technique may change depending on the anatomical structure of each guitarist. Therefore, it is very difficult to determine the basic elements. On the other hand, there are opinions that argue that the general characteristics of the human species can be held in the foreground and common element in each guitarist can be identified and a general right hand technique can be created. The study examines the contemporary discussions in relation to the development process of Renaissance, baroque, classical and romantic period guitars in a chronological order and descriptive method, and examines the physical

** Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, umutvolkan@gmail.com

Gitarın ve sağ el tekniğinin ilişkisel gelişimi

structure of today's modern guitar and the recent state of the right hand technique evolving with it.

Key Words: Guitar, classical guitar, right hand technical, classical guitar history

1.GİRİŞ

Rönesans gitarından klasik gitara uzanan gitarın evrim tarihinde çeşitli değişimler olmuştur. Bu değişimlerle birlikte, oturuş-tutuş pozisyonları ve buna bağlı olarak sağ-sol el teknik kullanım yöntemleri farklılaşmış ve bu farklılaşmanın en belirgin olanı sağ el tekniğinde yaşanmıştır. Tarihte ilk bilinen sağ el teknikleri günümüze kadar gelmeyi başarmış çalgıların yapısal özelliklerinden ve o dönemde enstrümanistlerle beraber resmedilmiş figürlerden ve tablolardan ötürü bilinmektedir (Cangökçe, 2013).

Yüzyıllar içinde birçok sağ el tekniği ortaya çıkmış, bunlardan bazıları zaman içinde terk edilirken, bazıları da gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Klasik gitarda ses üretme mekanizmasının temelini oluşturan sağ el, müziğin ifade edilmesinde birincil göreve sahiptir. Hız, gürlük ve renk gibi temel müzik öğelerinin yanı sıra birçok müziksel efekt de yine sağ el ile uygulanan teknikler yoluyla gerçekleştirilir (Uluocak, 2015).

Günümüze kadar birçok farklı sağ el tekniği ortaya çıkmış, bunlardan kimileri zaman içinde terk edilirken, kimileri de gelişerek veya dönüşerek günümüze kadar ulaşmıştır. Klasik gitarda ses üretmenin en temel unsuru olan sağ el, müziğin ifade edilmesinde oldukça önemli bir göreve sahiptir. Bu nedenle sağ el teknik ve pozisyonlarının doğru bir şekilde kullanılması gitarın teknik hâkimiyeti bakımından son derece önemlidir. Bu tekniklerin etkin ve doğru kullanımı ulaşılması istenen müzikal ifadelere daha kısa zamanda ulaşılmasını sağlayabilir. Doğru sağ el tekniği olarak kullanılan kavram, her gitaristin gitar çalmaya başlamasından itibaren sanat hayatının sonuna kadar devam eden bir gelişim ve araştırma sürecidir.

Problem Cümlesi: Gitarın tarihsel süreçteki gelişim ve değişimine paralel olarak biçimlenen sağ el tekniklerinin gelişim ve değişim sürecinin nasıl olduğunun tespit edilmesi ve dönemsel değişimlerin birbirleri ile nasıl bir ilişki içinde olduğu konusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Klasik gitarda sağ el tutuş tekniği gitar enstrümanının tarihsel süreçte geçirmiş olduğu biçimsel değişimi ile birlikte şekillenmiştir. Bu çalışma söz konusu değişimi ortaya koyma amacındadır. Bu amaç doğrultusunda veriler tarama modeli ile toplanmış ve bu veriler aracılığıyla řu sorulara cevap aranmıştır;

- 1- Gitarın, Rönesans, Barok, Klasik ve Romantik dönemde fiziki durumu ve sağ el tekniği nasıldır?
- 2- Torres gitarı ve modern klasik gitarın fiziki durumu ve buna paralel olarak değişen sağ el tekniğinin son durumu nasıldır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Sağ el, klasik gitarda ses üretmenin en temel unsurudur ve müziğin ifade edilmesinde oldukça önemli göreve sahiptir. Dolayısıyla tercih edilen sağ el tekniği müzikaliteyi doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda tercih edilen sağ el tekniği belirlenirken dikkat edilmesi gereken hususlar çalışma boyunca tarihsel perspektif ile ortaya konmuştur. Çalışma, gitar alanında eğitim gören, bu alanda araştırma yapan veya klasik gitara yeni başlayan kişilerin, doğru sağ el tekniğini belirlemesi ve oluşabilecek teknik aksaklıkların önlenmesi açısından önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir araştırma olup, tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplamak üzere kaynak tarama yöntemi ile internet kaynakları, ulusal ve uluslararası dergiler ve alan ile ilgili yazılmış kitaplardan faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. GİTARIN VE SAĞ EL TEKNİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Kordofonlar (telli çalgılar) sınıfından bir çalgı olan klasik gitar, yüzyıllar süren bir evrimin sonucunda günümüzdeki biçimini almıştır. Seslerin, iki sabit nokta arasına gerilen bir ya da daha fazla telin titreşimiyle üretildiği kordofonlar, oldukça

geniş bir dağılım gösterirler. Birçok farklı coğrafya ve kültürde değişik biçim ve kullanım özellikleriyle belirginleşen kordofonların kökeni tarih öncesi çağlara kadar uzanır (Uluocak, 2015). İlkçağ'ın ardından Ortaçağ'da da birçok gitar benzeri kordofona rastlanır. Araştırmalar, Avrupa'da Ortaçağ boyunca kullanılan gitar benzeri çalgıların sayısının oldukça fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar arasında 13. Yüzyıl İspanyası'na ait kimi minyatürlerde resmedilen "guitarra latina" (Latin gitarı) ve "guitarra morisca" (Mağrip gitarı) isimleriyle anılan iki çalgı, günümüz gitarının öncüleri olarak kabul edilirler.

Tüm bu çalgılar arasında 15. ve 16. Yüzyıllarda büyük bir popülerliğe kavuşarak özellikle İspanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'de kullanımı yaygınlaşan "guitarra" (günümüzdeki ismiyle Rönesans gitarı), günümüze yazılı müzik örneklerinin ve çalım tekniğine ilişkin bilgilerin ulaştığı en eski gitar benzeri çalgı olarak karşımıza çıkar. Yapılan birçok araştırmada, günümüz klasik gitarının bilinen en eski atasının Rönesans gitarı olduğu vurgulanmaktadır (Tyler, 1980; Turnbull ve Tyler, 1984; Wade, 2001). Rönesans müziğinde hem solo hem de eşlik özelliğiyle kendine özgü bir yer elde etmiş olan Rönesans gitarı, 16. Yüzyıl sonlarında yerini Barok gitara bırakmış, Barok gitar ise 18. Yüzyıl sonlarında Romantik gitara dönüşerek kullanımını tamamlamıştır. Yaklaşık 1800-1860 yılları arasında Avrupa müziğinde belirgin bir yer elde etmiş olan Romantik gitarının yerini ise anavatanı İspanya olan Torres gitarı almıştır (Uluocak, 2015). Boyut, biçim ve tel sayısı bakımından farklı özellikler gösteren tüm bu çalgılarda sağ el tekniği daima bir gelişim içinde olmuştur.

3.2. Rönesans Gitarında Sağ El Tekniği

Rönesans gitarı Avrupa müziğinde yaklaşık 15. ve 16. Yüzyıllarda kullanılan, ancak daha öncesine dair kesin bilgiler bulunmayan dört çift telli bir çalgıdır. Boyutu günümüz klasik gitarının yaklaşık üçte biri kadar olan Rönesans gitarında sağ el tekniği, dönemin lavta tekniğiyle büyük benzerlikler göstermektedir. Buna göre çalgının sağ el tutuş pozisyonunda serçe parmak gitarın ön yüzeyine yaslanır, diğer parmaklar ise tellere paralel bir konumda tutulurdu (Tyler ve

Sparks, 2002: 1; Hoyt, 1990: 8). Rönesans gitarının alımında başparmak, işaret ve orta parmak kullanılır, yüzük parmağına görev verilmezdi. Başparmağın diğer parmalardan daha içeride tutulduğu bu tutuş pozisyonunda işaret ve orta parmaklar telleri avuç içine doğru çekerken, başparmak tele aşağı doğru vururdu (Tyler, 1980). Bu tutuş pozisyonu ve alım tekniğinin bütünüyle dönemin lavta tekniğinden kopya edildiğini bildirmektedir.

3.3. Barok Gıtarıda Sağ El Tekniği

Barok gitar Avrupa müziğinde yaklaşık 1600-1800 yılları arasında kullanılmış beş çift telli bir çalgıdır. Kökeninin Rönesans gitarına ya da vihuela isimli gitar benzeri bir çalgıya dayandığı tahmin edilen algıya Barok gitar ismi 20. Yüzyılda verilmiştir (Uluocak, 2015). Rönesans gitarından yaklaşık iki kat daha büyük bir çalgı olan Barok gitarda sağ el tutuş pozisyonu, Rönesans gitarında uygulanan pozisyonla aynıydı. Ancak Barok gitarda bu tutuş biraz daha eşitlenmişti. Barok gitaristler Rönesans gitaristlerinden farklı olarak sağ el tutuş pozisyonunda iki farklı yöntem kullanıyorlardı. Bunlar, başparmağın diğer parmalardan daha içeride ve başparmağın diğer parmalardan daha dışarıda olduğu tutuş pozisyonlarıdır. Her iki pozisyonda da tıpkı Rönesans gitarında olduğu gibi serçe parmak çalgının gövdesine yerleştirilerek destek alınır, böylece daha dengeli ve sağlam bir tutuş sağlanmış olurdu. Barok gitarda da tıpkı Rönesans gitarında olduğu gibi yüzük parmak kullanılmaz, alım esnasında başparmak, işaret ve orta parmak görevlendirilirdi (Tyler, 1980: 77). Apoyando tekniğinin henüz ortaya çıkmadığı bu dönemde ses üretme tekniği yine tirando idi. Barok gitarda sağ el parmaklarında tırnak kullanılmaz, teller parmak uçlarının etli kısımlarıyla çekilirdi.

Barok gitarda gam pasajlarının icrasında gitaristlerin büyük çoğunluğunun tercih ettiği teknik, başparmak ve işaret parmağının birlikte kullanımıydı. Figueta adı verilen bu teknik Rönesans dönemi lavtacılardan Rönesans gitarına, oradan da Barok gitara aktarılmış köklü bir gelenektir. Daha az sayıdaki gitarist ise işaret ve orta parmağın birlikte kullanıldığı bir başka tekniği tercih ediyordu. İlk defa Fuenllana'nın 1554 tarihli vihuela tablatur kitabında bahsettiği bu tekniğin

kullanımı ve yaygınlaşması, 17. Yüzyılın ikinci yarısını bulmuştur (Tyler, 1980: 79).

3.4. Klasik Dönemde Sağ El Tekniği

Klasik dönemin ilk elli yılında da (1750-1800) kullanılmaya devam edilen Barok gitarda sağ el tekniği, müzikte yaşanan değişime bağlı olarak değişimler göstermiştir. Ancak tutuş pozisyonunda herhangi bir farklılık ortaya çıkmamış, sağ el serçe parmağının gitarın gövdesine yaslanması kuralı devam etmiştir (Uluocak, 2015).

Bu dönemde de çalgıcılar, kökeni Rönesans'a dayanan yüzlerce yıllık bu geleneği sürdürmüşlerdir. Serçe parmağı gitara dayayarak yaslandığında sağlam bir tutuş sağlanıyor ve gitar dengede duruyordu. Bu tutuş pozisyonunda sağ el tellere paralel bir konum alır, başparmak diğer parmaklardan daha içerde tutulurdu. Bu tutuşta serçe parmak gitara yaslandığından, yüzük parmağının kullanımı neredeyse imkânsızdı. Bu yüzden, Klasik dönem gitaristleri de daha önceki yüzyıllarda olduğu gibi daima başparmak, işaret ve orta parmağı kullanmışlardır. Bu dönemde tel çekme tekniği barok gitarda olduğu gibi tirando idi. Bu dönemde apoyando vuruş tekniği henüz ortaya çıkmamıştı. Zaten serçe parmak yaslanmış durumda iken apoyando'nun uygulanması olanaklı değildi (Tyler ve Sparks, 2002: 202-260).

Barok dönem süresince Barok gitar icrasında tırnak kullanılmamış, ancak Klasik dönemin ilk yıllarında tırnak kullanımını gerekli gören yeni bir ekol ortaya çıkmıştır. İspanya'da ortaya çıkan bu ekolün kurucusu ve öncüsü gitarist besteci Padre Basilio olmuştur. Sonraları Basilio'yu birçok gitarist ve besteci takip ederek, bu dönemde tırnak kullanımı yaygınlaşmıştır. Klasik dönemin ilk elli yılında tırnak kullanımının yalnızca İspanyol gitaristler arasında yaygın olduğu görülse de, İspanyol gitaristlerin tümü bu tekniği tercih etmiyordu. Örneğin F. Sor'un öncülük ettiği birçok isim tırnak kullanımını doğru bulmaz, bunun müziği olumsuz etkilediğini belirtirdi. 1750-1800 yılları arasında Fransız ve İtalyan gitaristler ise tırnak kullanmayı kabul etmedikleri gibi bunun, gitarın doğal sesini bozarak, müziğe zarar veren bir teknik olduğunu ifade ediyorlardı. Bu gitaristlere

göre en doğru alım tekniği, tellerin parmak uçlarının etli kısmıyla çekilmesi idi. Nitekim yaşamını Fransa'da sürdüren İtalyan gitarist ve besteci G. Merchi de metodunda kesinlikle tırnak kullanılmaması ve tellerin parmak uçlarıyla çekilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (Akt. Tyler ve Spaks, 2002: 230-261).

3.5. Romantik Gıtarıda Sağ El Tekniği

Romantik gitar yaklaşık olarak 1780'lerin ortalarında, İtalya ya da Fransa'da ortaya çıktığı tahmin edilen, altı tek telli bir gitardır. Romantik gitar sağ el tekniğinde Rönesans'tan beri uygulanan gelenek yine devam ediyordu. Buna göre sağ el serçe parmağı gitarın n tablasına yaslanıyor, alımda başparmak, işaret ve orta parmak kullanılıyordu. Sağ el serçe parmağının gitara dayanarak tutma görevi üstlenmesi sonraları bir takım dezavantajlar getirdi ve bu durum da gitaristleri yeni arayışlara iterek farklı teknikler geliştirildi.

Aguado "Nouvelle Methode de Guitarre Op.6" (Paris, 1834) adlı metodunda kendi buluşu olan ve tripode adını verdiği bir aparatı tanıtmıştır. Gitarı kırk beş derecelik bir açıyla sabit ve kenetli bir biçimde tutan bu alet sayesinde gitarist, çalgıyı tutmak zorunda kalmadan rahatça alabilirdi. Böylece sağ elin serçe parmağını gitara yaslamaya gerek kalmaz ve tüm parmaklar serbestçe hareket edebilirdi (Annala ve Matlik, 2007: 42-43; Turnbull ve Tyler, 1984: 99). Aguado'nun bu aparatı geliştirmekteki amacı tıpkı bir piyanistin, piyanonun önüne oturarak alması gibi, gitaristin de sabit duran bir gitarla almasını sağlamaktı (Morris, 2005: 47-48). Sağ el tekniğinde değişiklik yapmak isteyen bir başka gitarist ve besteci de F. Sor olmuştur. Sor sağ eli özgürleştirmek için çalgıyı bir masaya yaslayarak almayı denemiş, bunun sonucunda ise serçe parmağını gitara yaslamadan alabilmeyi başarmıştır. Ancak besteci yine de, serçe parmağın zaman zaman gitara yaslanması gerektiğini, böylece daha dengeli bir tutuşun sağlanabileceğini belirtmiştir (Annala ve Matlik, 2007: 42-43; Turnbull ve Tyler, 1984: 99). Romantik gitar sağ el tekniğinde tırnak kullanımı ise 19. yüzyıl gitaristleri arasında da oldukça tartışma yaratan bir konuydu. Dönemin tipik gitar tekniğinde teller parmak ucuyla çekilir, tırnak kullanılmazdı. Tırnağı genellikle

İspanyol gitaristler tercih eder, İtalyan ve Fransız gitaristler buna karşı çıkardı. Ancak İspanyollar da bu konuda ikiye ayrılmıştı. Örneğin Padre Basilio ve öğrencileri Moretti, F. Ferandiere ve D. Aguado gibi gitaristler tırnakla çalımdan yana iken, F. Sor gibi büyük isimler bunu reddediyordu. Hatta ünlü besteci, kendi eserlerinin kesinlikle tırnaksız çalınması gerektiğini özellikle belirtmiştir. Sor'a göre teller parmak uçlarının etli kısımlarıyla çekilmeliydi (Akt. Grunfeld, 1974: 187- 188).

3.6. Torres Gitarında Sağ El Tekniği

Torres gitarı 1860'lı yıllarda İspanya'da görülen altı telli bir gitardır. Boyut olarak romantik gitardan daha büyük ve eşikler daha yüksek olduğu için öncelerinde olduğu gibi serçe parmağı gitara yaslamak pek mümkün değildi. Bu yüzden Torres gitarı oturuş ve tutuş pozisyonunda değişikliklerle birlikte gelmiştir. Bu gitarın oturuş ve tutuş prensiplerini net bir çerçevede sunan ilk gitarist ve besteci F. Tarrega olmuştur. Bu tutuş ve oturuş pozisyonu günümüzde kullanılan şekle oldukça yakındır. Tarrega'nın geliştirdiği ilkelere göre gitarist öncelikle vücudunun dengede kalabildiği, sağlam bir tabureye oturmalıdır. Omuzların doğal durumunda kaldığı bu pozisyonda, sol bacak üzerine yerleştirilen gitarın sırtı (arkası) göğsümüze yaslanmalıdır. Ardından gitarist bir miktar öne eğilmeli ve bir ayaklıkla yükseltile sol bacak, vücutla dar bir açı yapacak konuma getirilmelidir. Tarrega'ya göre gitarı sol bacağımıza, göğsümüze ve sağ bacağımıza yasladığımız noktaların oluşturduğu üçgen, tutuş pozisyonunun temelini teşkil ediyordu. Torres gitarında sağ el tutuş pozisyonu da bu oturuş pozisyonuna göre biçimlenmiştir (Uluocak, 2015). Tırnak kullanımı konusunda Torres gitarında da, Romantik gitardakinden farklı bir durum söz konusu değildi. Bu gitarda da kimi gitaristlerin tırnak kullandıkları, kimilerinin ise parmak ucuyla üretilen tırnaksız tonu tercih ettikleri görülmektedir. Örneğin J. Arcas tırnak kullanan gitaristlerden iken Tarrega uzun yıllar tırnak kullanıp, 1902'den itibaren bundan vazgeçerek tırnaksız bir ton arayışına girmiştir (Turnbull, 1974: 106-107).

3.7. Klasik Gitarda Sağ El Tekniği

Torres gitarından esinlenilerek üretilen, ancak fiziki özellikleri ve ses yapısı bakımından daha farklı özellikler taşıyan klasik gitarda sağ el tekniği günümüzde de gitaristler bakımından ciddi bir tartışma konusudur. Sürekli bir arayış ve gelişim içersinde olan sağ el tutuş pozisyonu 1920'lerden itibaren Segovia'nın öncülüğünde gelişen yeni bir anlayışa göre şekillenmiştir. Tarrega'nın Torres gitarında ilkelerini koyduğu sağ el tekniği herhangi bir değişikliğe uğramadan klasik gitarda da uzun yıllar kullanılmış, özellikle 20. Yüzyılın ilk yarısında hâkim bir teknik olarak yaygınlaşmıştır. Bu tekniğin takipçilerinden Pujol (1933), metodunda Tarrega'nın sağ el anlayışını ayrıntılarıyla ortaya koymuştur. Buna göre sağ el tellere tam dik bir açıda tutulmalı, tirando tekniğinde teller parmak uçlarının etli kısımlarıyla çekilirken, apoyando vuruşta parmakların uç kısımlarındaki boğumlar kullanılmalıdır. Başparmak ise tellere parmak ucuna yakın olan boğumdan hareket ettirilerek vurulmalıdır (Pujol, 1933). Tarrega'nın sağ el anlayışında tırnağa yer olmadığını, bu yüzden bu tekniği uygulamak isteyen bir gitaristin kesinlikle tırnak kullanmaması gerektiğini bildirmiştir (Akt. Roos, 2009).

Segovia'nın ortaya koyduğu sağ el tekniği ise Tarrega tekniğinden daha farklı özellikler taşır. Bu teknikte sağ önkol ve üst kol rahat bir biçimde tutulurken, bilek hafifçe bükülmeli ve parmaklar tellere yaklaşık seksen derecelik bir açı oluşturarak, hafif eğik bir biçimde tutulmalıdır. Sağ ele yukarıdan bakıldığında başparmak ve işaret parmaklarının bir çarpı işareti oluşturduğundan emin olunmalı, çalım esnasında parmaklar bilekten hareket ettirilmelidir. Tellere parmakların sol kenarlarıyla vurulduğu bu teknikte, çalım esnasında kolun duruşu hiçbir zaman bozulmamalıdır. Segovia tekniğinde de tıpkı Tarrega tekniğinde olduğu gibi apoyando vuruş büyük bir önem taşır. Segovia'ya göre apoyando vuruş zengin bir renk imkânı sağlamaktadır ve bu yüzden mutlaka kullanılmalıdır (Bobri, 1977: 46-49). Tırnak kullanımını reddeden Pujol'un aksine tırnakla çalımın bir zorunluluk olduğunu belirten Segovia, doğru ses üretme tekniğinin ancak parmak ucu-tırnak bileşimiyle olabileceğini vurgulamıştır. Ona göre önce parmağın uç kısmı tele dokunmalı, ardından tırnak tele dokunarak teli çekmelidir

(Bobri, 1977: 46-49). Klasik gitarda Tarrega ve Segovia'nın ortaya koydukları sağ el teknikleri tüm dünyada etkisini sürdürürken, bir yandan farklı arayışlar da devam etmiş ve yaklaşık 1970'lerden itibaren modern sağ el tekniği adı verilen yeni bir anlayış ortaya çıkmıştır. Modern sağ el tekniğinin ayrıntılarını ortaya koyan ilk pedagog Quine (1971) olmuştur. Tarrega'nın tırnaksız çalım ve Segovia'nın parmak ucu- tırnak tekniklerinin temiz ses üretmekte yeterli olmadığı savunan Quine (1971), klasik gitarda doğru ses üretiminin ancak tellerin doğrudan tırnakla çalınması yoluyla mümkün olduğunu savunmuştur.

Quine (1971)'a göre tırnakla çalım daha geniş bir renk olanağı yaratmanın yanı sıra daha temiz sesler üretmeyi, daha yüksek bir ses elde etmeyi ve daha yüksek bir hıza erişmeyi de mümkün kılmaktadır. Quine (1971) tırnaksız çalım ya da parmak ucu-tırnak tekniğinin hızı azalttığı gibi temiz bir ses üretmeyi de engellediğini vurgulamıştır (Akt. Roos, 2009: 63). Quine (1971)'a göre tirando vuruştan apoyando vuruşa geçişlerde parmakların üzerinde bulunan boğumların hafifçe hareket etmesinde bir sakınca yoktur. Ona göre bu küçük hareketler parmakların bir gerginlik taşımadığının bir göstergesidir. Quine (1971) başparmağın ise boğumlarından kıvrılmadan, düz bir biçimde tutulması ve tırnağın sol kenarıyla tele vurulması gerektiğini belirtmiştir. Quine (1971)'a göre tırnaklar yaklaşık 1,5 mm. uzunluğunda olmalı, parmak uçlarının şekline uygun olarak törpülenerek, kenar ve köşelerinden arındırılmalıdır (Akt. Roos, 2009: 62-65).

Gelişmekte ve değişmekte olan sağ el gitar tekniğine yeni bir yaklaşım getiren Duarte (1974) herhangi bir tekniğin belirlenmesinde bireysel farklılıklara dikkat çekmiştir. Her gitaristin kendine özgü bir anatomik yapısı olduğunu ve kişinin kendi fiziki özelliklerine en uygun duruş ve tutuşu bulmaları gerektiğini söylemiştir. Klasik gitarda sağ el tekniği konusunda görüşler sunan bir başka isim Taylor ise öncelikle sağ elin duruş açısını ele alarak, parmaklarla avuç içinin birleştiği boğum yerinin tellere paralel değil, sola doğru açı yapacak bir biçimde tutulması gerektiğini belirtmiştir. Taylor tekniğinde tırnak biçimleri büyük önem taşır. Buna göre her bir tırnağın tele temas ettiği nokta farklı olduğu için her biri farklı şekilde törpülenmelidir. Bu teknikte de tıpkı Duarte tekniğinde olduğu gibi

işaret ve orta parmaklar tellere sola doğru bir açı yaparak, yüzük parmak ise dik bir açıyla vurur. Duarte (1974)'nin fikirlerine katılarak tirando vuruşta doğrudan tırnak kullanımını, apoyando- 'da ise parmak ucu-tırnak bileşimini öneren Taylor (1978), apoyando vuruşa özel bir önem vermiş ve seslendirilen pasajın türüne göre üç farklı apoyando vuruş tanımlamıştır (Akt. Roos, 2009: 70-74). Klasik gitarda sağ el tekniğini ayrıntılı bir biçimde incelemiş olan gitarist A. Carlevaro, sağ koldaki büyük kasların parmaklarla birlikte hareketini önermiştir. Buna göre sağ kol alım esnasında sürekli bir hareket halinde olduğu için, sağ el ya da sağ kol herhangi bir noktaya kesinlikle sabitlenmemeli ve parmak hareketleri de koldaki kaslardan yapılmalıdır görüşünü savunmuştur.

3.7.1. Sağ El Pozisyonu

Günümüzde halen bir tartışma ve araştırma konusu olan sağ el tekniği ve pozisyonu yeni başlayan veya profesyonel gitaristler için oldukça büyük önem taşımaktadır. Ses retme mekanizmasının temel unsuru olan sağ el, gitardan çıkan sese doğrudan etki etmektedir. Bu da müzikaliteye olumlu ya da olumsuz olarak yansımaktadır. Sağ kolun gitara temas noktası, bileğin açısı, tırnakların tellere hangi açılarla temas ettiği gibi temel sağ el oluşumları bu konumlandırmaya göre ciddi değişimlere uğrayabilir. Doğru sağ el pozisyonu olarak adlandırılan kavram, her gitaristin gitar almaya başlamasından itibaren araştırdığı bir konudur. Hatta bu araştırma sanat hayatının sonuna kadar da devam edebilir. Pek çok gitar virtoz kendi kullandıkları veya bulguladıkları, birbirinden farklı olan sağ el tekniklerini, doğru sağ el tekniği olarak önerdikleri görülmektedir. Virtoz olarak kabul gören pek çok gitaristin farklı sağ el teknikleriyle gitar aldıkları göz önünde bulundurulursa doğru teknik olarak getirilen önerilerin bir den fazla olduğu anlaşılabilir (şaklar, 2001, s.19).

Doğru olmayan sağ el pozisyonu ve sağ el başparmak, parmak hareketleri ile yapılan başlangıç, en baş- ta koordinasyonu ve gelişimi olumsuz yönde etkileyebilir (Shearer, 1990). Sağ el pozisyonu, kas fonksiyonlarının etkili kullanılmasını iki temel açıdan etkiler. Bunlardan ilki kas uyumu ile ilgilidir. Kasların en etkili şekilde çalışması kasların çıkış noktası ve eklem bağlantılarının doğal olarak hizada olmaları ile mümkündür. İkincisi ise eklemlerin orta hizadaki

fonksiyonu ile ilgilidir. Bu doğrultuda kaslar, eklemlerin orta hizadaki hareketi ile kontrol edildiğinde en etkili şekilde çalışırlar. Bileğin kas uyumu prensibine uygun pozisyon alması, bileğinizle oluşturduğunuz kemeri parmak boğumunuz ve orta ekleminizi orta hizadaki pozisyon içinde kullanmak. Tonu en iyi şekilde üretmek, parmaklarınızın boyunu eşitlemek ve başparmağınızı en doğru ve rahat şekilde esnetmek ve uzatmak için elinize en uygun eğimi meydana getirmek gerekir (Shearer, 1990: s. 33-35).

Sağ el pozisyonuna ilişkin olası hatalar;

- a. Sağ el bileğinin doğal konumunu bozacak derecede bükülmesi
- b. Sağ elin genelindeki gerginliğin, başparmağın (p) dışa doğru aşırı açılmasına neden olması
- c. Sağ elin genelindeki gerginliğin, başparmak dışındaki parmaklarda (i,m,a) yarattığı kasılma sonucu, parmakların dışa eğilmesidir (Shearer, 1990: s. 36).

Bu şekildeki pek çok teknik çelişki gitar tekniğinin bilimsel evrimini henüz tam olarak tamamlanmamış olduğunu göstermekle birlikte, sağ el tekniğine bakışta pek çok farklı tekniğin, farklı görüşün savunulduğunu gösterir. Sağ el tekniğine bakışta dikkat edilmesi gereken nokta, doğru olan bir tek tekniği aramaktansa pek çok farklı teknik olasılıklarının olduğunu kabul ederek, bu olasılıkların içinden gitaristin kendi anatomik yapısına en uygun olan tekniği seçmesidir (Şaklar, 2001). Bu seçim sırasında, doğruluğu kanıtlanmış bazı mantıksal kriterlere dikkat ederek, sağ el pozisyonuna yönelik ayrıntılı bir anatomik yapı araştırmasının izleri sürülmelidir.

Pepe Romero (1982) bu konuda kişinin fiziksel özelliklerine en uygun tekniği ve pozisyonu bulması gerektiğini söylemiştir. Fakat aynı zamanda kendi doğru pozisyonumuzu oluşturmanın ilkelerinde sabit olması gerektiğini vurgular. Anatomik yapının değişkenliğini öne çıkaran Romero, aç ve tutuşta yapılacak ufak değişikliklerin bile nazik bir yapıya sahip olan sağ el tekniğinde olumlu ya da olumsuz değişikliklere yol açacağını söylemektedir. Doğru sağ el pozisyonu kriterleri p parmağı ile i, m ve a parmakları arasındaki ilişkiye dikkat çeker. Yani

p parmağının telleri çekişi i, m, a parmaklarının konumunu; i, m, a parmaklarının telleri çekişi de p parmağının konumunu ciddi anlamda değişikliğe uğratabilir. Bu konunun önemi p ve i, m, a parmaklarının çekiş pozisyonlarının düzenlenmesinin sağ el pozisyonunun da belirlenmesi anlamına gelmesindedir. i-m-a parmak grubunun telleri çekişi sırasında p parmağının genel görev yeri olan 4, 5 ve 6. telleri her an çekebilme konumunda olması ve bu konumundan en ufak bir harekete uğramadan yerinde kalabilmesi sağ elin de en ufak bir harekete maruz kalmaması anlamına gelir. Aynı şekilde p parmağının teli çekişi sırasında i, m, a parmaklarının harekete uğramaması da bunun bir göstergesi olacaktır. Bu hareketsizlik ilkesinin gitaristin tellere hkimiyetini, hızlı ve seri alım için gereken, parmakların tellere her an hazır olma konumunu olumlu yönde etkileyeceği açıktır. Bu nedenle doğru sağ el pozisyonunu oluştururken tüm olasılıkların bu kritere uygunluğu bakımından gözden geçirilmesi ve seçilmesi gerekmektedir (şaklar, 2011).

4.TARTIşMA ve SONUÇ

Günümüzde de evrimini tamamladığı söylenemeyecek olan gitar algısının ilk formunun Rönesans döneminde karşımıza çıktığı söylenebilir. Rönesans döneminden Rönesans gitarı olarak bilinen enstrüman, bugün klasik gitar olarak adlandırılan halini alıncaya dek türlü biçimsel değişimlere uğramıştır. Söz konusu değişimler beraberinde sağ el tekniğinin de değişimini getirmiştir. Başka bir ifade ile sağ el tekniği ve gitar algısı ilişkisel olarak evrilmiştir. Bu değişim ve dönüşüm süreci yalnızca enstrümanın fiziksel özelliklerinden değil, her bir dönemin müzik akımındaki yeniliklerinden de etkilenmiştir.

Genel olarak bakıldığında sağ el tekniğinin Torres gitarına dek köklü bir değişime uğramadığı görülmektedir. Torres gitarından önceki gitarları sabit ve dengede tutabilmek, serçe parmağının gövdeye dayanmasını gerektirmekteydi. Bu gereklilik sağ elin yeterince zgr olmamasına neden olmakta ve yüzük parmağının kullanımını da engellemekteydi. Torres gitarından önceki gitarlarda tel yapısı da farklılık arz etmektedir. Yine her dönemin müzikal gereklilikleri sebebi ile tırnak kullanılmaması da günümüzde kullanılan birçok tekniğin

uygulanamamasına neden olmuştur. Dolayısıyla dönemin eser ve metotları bu anlayışa uygun bir biçimde oluşturulmuştur.

Bu tür teknik problemler besteci ve gitaristleri yeni arayışlara zorlamış ve irili ufaklı bir takım yenilikçi çalışmalar Torres gitarına kadar arayış içinde sürmüştür. 19. Yüzyıl sonlarında giderek yaygınlaşmaya başlayan ve kendinden önceki gitarlardan daha büyük olması nedeniyle yeni bir oturuş ve tutuş pozisyonu gerektiren Torres gitarı ile sağ el özgürlüğüne kavuşmuştur. Böylece gelişen yeni sağ el tekniği yirminci yüzyılda uzun bir süre kullanılmıştır. Gitarist ve besteci Tarrega ise Torres gitarında oturuş ve tutuş pozisyonunun ilkelerini belirleyen ve bunu belli kurallara bağlayan isim olmuştur.

Araştırmanın sonucunda sağ el tekniğinin her dönemde, gitara ve müzikal anlayışa bağlı olarak değiştiği ve çeşitlendiği söylenebilir. Günümüzde de “en doğru” sağ el tekniği üzerine tartışmalar sürüp gitmektedir. Bu bağlamda gitar üzerine eğitim gören veya bu konuya ilgi duyan kişiler, sağ el tekniği konusuna yaklaşırken müzikal anlayış ve gitarın biçimsel özelliklerinin yanında, hem bireye özgü farklılıkları hem de her bireyde ortak olan anatomik yapıyı göz önünde bulundurmalıdır.

KAYNAKÇA

Bobri, V. (1977). *The Segovia Technique*, Collier Macmillan Publishers, Londra.

Cangökçe, H. (2013). *Gitarda Sağ El Tekniği ve Ekoller*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt / 15, Sayı / 2.

Carlevaro, A. (1978). *School Of Guitar*. Buenos Aires: Boosey and Hawkes.

Elmas, Y. (1994). *Sorularla Gitar*, Pan Yayıncılık, İstanbul.

Grunfeld, F. (1974). *The art and the times of the guitar*. New York: Macmillan Publishing.

Küçükay, B. (1996). *Klasik Gitar İçin Başlangıç Metodu*, Evrensel Müzik Evi, Ankara.

Morris, S. (2005). A Study of the Solo Guitar Repertoire of the Early Nineteenth Century. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Claremont Graduate University, Claremont.

Özkasnaklı, U, Dalkıran, E. (2013). Klasik ve Flamenko Gitar Sağ El alım Tekniklerinin Karşılaştırılması ve Gitar Eğitiminde Kullanılabilirliği, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt / 2, Sayı / 3.

Özyörük, E. (2014). Başlangıç Gitar Eğitiminde Sağ El Öncelikli Eğitimin Öğrenci Başarisına Etkisi, Doktora Tezi, Ankara.

Pujol, E. (1975). Das Dilemma Des Klanges Bei Der Gitarre, Der Volksmusikverlag, Hamburg.

Quenn, H. (1990). Gitar Technique, New York .

Rende, E. (2006). Francisco Tarrega'nın Klasik Gitar Eğitimine Katkıları, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Romero, Pepe. (1982). Guitar Style And Technique, Bradlay Publications, New York.

Ross, G. (2009). The development of right hand guitar technique with reference to sound production. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Pretoria, Pretoria.

Shearer, A. (1990). Learning The Classic Guitar, Mel Bay Publications, Pacific.

Sözer, V. (1996). Müzik Ansiklopedik Sözlük, Remzi Kitapevi, İstanbul.

şaklar, C. (2001). Klasik Gitarda Sağ El Tekniği Üzerine Yeni Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Turnbull, H. (1991). The Guitar From The Renaissance To Tthe Present Day. Connecticut: The Bold Strummer Ltd.

Umut Volkan YILMAZ

Turnbull, H. ve Tyler, J. (1984). Guitar. (Ed: S. Sadie), The New Grove Dictionary of Musical Instruments, Londra: Macmillan Press Limited.

Tyler, J. (1980). The Early Guitar: A history and handbook. London: Oxford University Pres.

Uluocak, S. (2015). Rönesans Gitarından Klasik Gitara Sağ El tekniğinin Gelişimi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit s  Dergisi, Cilt / 12, Sayı / 29.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction (Biğimlendirme Stili=Başlık 1)

There have been various changes in the history of the evolution of the guitar from the Renaissance guitar to the classical guitar. With these changes, the sitting-grip positions and accordingly the right-left hand technique usage methods have been differentiated and the most distinctive of this variation has been experienced in the right hand technique. Many different right-hand techniques have emerged, ranging from day-today, some of which have been abandoned over time, some of them developing or transforming to day-today.

The right hand is the most basic element of producing classical guitar sound, and it has the most important relative when expressed in this direction. Musical expressions such as speed, nuance, color, which are the most basic elements of music, are realized in various effects through the right handed techniques. For this reason, the right hand technique and the correct use of the positions are extremely important in terms of the technical dominance of the guitar. Effective and correct use of these techniques can lead to musical expressions that can be achieved in a shorter time. The concept used as the right hand technique is a development and research process that continues from the time each guitarist starts playing the guitar to the end of his art life.

2. Method

This research is a descriptive one, survey model is used.

3. Findings, Discussion and Results

It can be said that the first form of the guitar instrument, which can not be said to complete the evolution today, emerged in the renaissance period. The instrument known as the renaissance guitar from the Renaissance period has undergone various formal changes until today, which is called classical guitar. These changes brought about the change of the right hand technique. In other words, the right hand technique and guitar instrument evolved relationally. This change

and transformation process is influenced not only by the physical characteristics of the instrument but also by the innovations in the musical stream of each period.

In general, it seems that the right hand technique has not undergone a fundamental change until the Torres guitar. Torres needed to keep his guitars stable and stable before his guitar, and his sparring finger to stand on the body. This requirement caused the right hand not to be free enough and also prevented the use of the ring finger. The wire structure of the guitars before the Torres guitar also differs. Again, because of the musical necessities of each period, the use of nails has caused many techniques used today to fail. Therefore, the works and methods of the period were formed in a way that conforms to this understanding.

Such technical problems have forced composers and guitarists into new quests, and a number of small and innovative works have driven them to the Torres guitar. The Torres guitar and the right hand have reached their right to freedom of movement due to the fact that they are gradually becoming widespread in the late 19th century and are larger than their previous guitars. Thus, the developing new right hand technique has been used for a long time in the twentieth century. The guitarist and composer Tarrega was the name that set the principles of the sit and hold position on the Torres guitar and tied it to certain rules.

As a result of the research, it can be said that right hand technique changed and diversified in every period depending on guitar and musical understanding. Nowadays, the debate about the "right" right hand technique continues. In this context, those who are studying or interested in guitar should take into account both the individual differences and the anatomical commonality of each individual, as well as the musical understanding and the guitar's formal characteristics as they approach the subject of right hand technique.